

És azzal elszetett a fürdőszoba felé, és mindjárt üvegkannával tért vissza; az üvegben kék orvosi szesz volt, a szeszben görbe kanál, amelyet falusi bábák használnak a küretekhez. A lány anyja pongyolája alá rejtett kezében a baltát markolta; máris ráizzadt a tenyere annak nyelére.

— Ide nézzenek, uraim! — mondta Valér, a kannát magasra emelve. — Ezt fedeztem fel ma délben, de nem akartam hozzányúlni, amíg tanúk előtt nem bizonyíthatom, hogy a házasságunk alatt miért láttam oly gyakran vér-
cseppeket a lakásban!... Most már önök előtt is világos!...

Azok ketten részeg meglepődéssel hörögtek:

— Szóval, titkos angyaljárás volt itt? — mondta az egyik vigyorogva, és meglebegtette a tenyerét. — Ez bizony veszélyes játék manapság, kedves hölgyem!...

— Tehát, ha jól értettem, szabadidejében magzatelhajtással foglalkozott a rokonszenves doktornő! — álmélkodott a másik is bután, hogy végigcsinálja ő is a szerepét.

Valér mámoros lett a két jó alakítástól.

— Úristen, sosem gondoltam volna, hogy idáig sülyedhet két gyermekem anyja! — kiáltotta térdre bukva, és homlokát az előszoba szőnyegéhez szorította. — Hiszen ezért nyolc év jár!...

De nem mondhatta tovább, mert ekkor az öregasszony halántékon csapta a balta fokával, úgyhogy eldőlt; rögtön vértócsa gyűlt körülötte, mintha a feje piros bársonyra hullott volna. A két alak már nyomakodott is kifelé az ajtón, nem akart tanú lenni a borzalomnál is, s ijedtében elejtette a kannát a görbe kanállal, amelyet ivócímborájuk és felbérلőjük bízott rájuk a nagyjelenet előtt. Szeréna már-már tébolyodottan toporgott az előszobában, a gyerekek mögötte vacogtak a rémülettől.

— Jaj, de pokoli nap volt ez a mai nap! — jajdult fel, dermedt ujjait a fény felé tartva, mintha vért látna rajta.

— Nem elég, hogy én megöltem ma, akit a legjobban szerettem, magának is gyilkosságba kellett keverednie, anyám, magának is?!

S azzal aléltan végigvágódott az előszoba szőnyegén, szinte ráesett az áldozatra.

CSIKI LÁSZLÓ

Kísérlet

Egész éjjel nyüszítettek a klinika kutyái. Több hete nyüszíthettek már, de én csak ezen az éjszakán hallottam őket a furcsa házban. Magas földszintű, vakolatlan téglaház volt, olyan, mintha száz éve folyamatosan átépítenék és soha nem bírnák befejezni. Vagy a gazdái haltak ki idő előtt, vagy a pénzük, esetleg a türelmük fogyott el. Tornya sem volt, pedig kellett volna, hogy legyen. Nagy, súlyos épület volt, több, egymást szerető generációnak való, de ezen az éjszakán csak mi ketten laktuk Máriával, és mi sem teljesen. Nem tudtam, és nem bírtam elképzelni sem, hány poros szoba tátong benne, s azok-

ban miféle holmik. Régi vadászkabátok ujjából, aszott bélésű csizmák torkából tolult a sötétség. Effélék lehettek az egyik szekrényben, száraz tapintású selyemruhák egy másikban. Mindenütt nagy szekrények álltak, tetejükön elhalt virághagymák, kimarjult karú gyümölcsprések, rafiakötegek, egyebek. A konyhai mosókagyló zománcán rozsdás csíkok látszottak, és biztosan nappal is bogarak jöttek fel a lefolyón. A kutyák pedig nyüszítettek egész éjszaka.

— Telihold van — mondtam Máriának —, de nem azt ugatják. Nyüszíté-
nek csak, és dörgölöznek valamihez. Hallom a bőrük rozsgását. Mintha csó-
rék volnának.

Akkor mondta Mária, hogy ezek a klinika kutyái. Bérbe adták a hátsó udvarukat a laboratóriumnak, mióta nagyanyját magukhoz vették a szülei. A nagyanya egyszer szinte grófné lett, de aztán kasszírnöként nyugdíjazták, és most asztmás, alig kap levegőt. Mindannyiszor azt mondja, ha fulladozik, Berci elvette a levegőt. Berci a férje volt valamikor, és holtában is bosszantotta. Mi most a nagyanya ágyában feküdtünk, tiszta lepedőn, amit Mária a kórházból lopott. Érződött rajta a fertőtlenítő szaga, és látszott a belemaratott leltári szám. A telihold fényében ezüstből valónak hatott a meztelen Mária, mint egy gyertyatartó. Kinyújtózott az öreg diófa ágyban, megfeszült testén így kevesebb lett, szinte elcsitult az árnyék, melle is elsimult egy kicsit.

— Mesélj ezekről a kutyákról — kértem.

— Nem ezért jöttél te, bogár. Két napunk van csak. Ne a kutyákat sze-
resd, bogár.

Ellágyult, mély hangja illett az elavult szobához, de hozzá már kevésbé. A derengés nagyobbak mutatta a bútorokat, tárgyakat, mint amekkorák valójában voltak, amikor nyikorgó társzekereken idefuvarozták őket. Szétoldódott a körvonaluk, az anyaguk is talán, el lehetett volna hessenteni, akár a füstöt. A házban csak mi ketten voltunk valóságosak. Nem is lett volna szabad káprázattá változtatni bennünket holmi mesével, még az életrajzunkkal sem, kivetítve meztelenségünket valami kétséges múltba. Nem ismertük egymás életrajzát, csak a testét. Elég kellett volna hogy legyen ennyi, és nem is akartunk többet egymástól. Engem azonban megzavartak a klinika kutyái, másfelé terelték figyelmemet Máriáról. Ő, akárhogy is, otthon volt egy kicsit a nagyanyai házban, bármikor kiléphetett belőle, tudta: minden a helyén marad, megvárja. El is akarta adni, miután megöröklí. Ezt arra a kérdésemre mondta válaszul:

— Mit kezdesz a berendezéssel, ha meghal a nagyanyád önagysága?

— Meghal? — kérdezte.

— Még én is — mondtam.

— Értem. Értem — suttogta. — Kinyitom az ablakot, ha légszomjad van.

— Akkor erősebben hallom a kutyákat.

Légszomjam volt, valóban. Kitalálta, vagy sugallta éppenséggel. Tényleg úgy éreztem, hogy elszorul a szívem, mintha idegen kéz matatna a bordáim mögött.

— Sajnálom ezeket a dögöket — mondtam magyarázatként, mintha Mária is érezte volna, amit én, s közben a szívemre figyeltem. Egyenletesen vert; éppen csak éreztem.

Mária hirtelen felült az ágyban, összegömbölyödött, felhúzott térdére támasztotta a fejét, s a haja eltakarta. Sötét, redős szőke haja volt a rásütő félhomályban, két félnek látszott ő maga is, megsimogattam a sötét, láthatatlan részeit. Hideget éreztem a gerincén.

— Nem vagyok én kurva — mondta csendesen. — Nem vagyok én kurva, hogy ölelkezés után depressziós legyél valami büntudattól. És még el is mondd, és éppen nekem. A feleséged sem vagyok.

Orvosi, „klinikai” diagnózisnak hatott ez, s nem bántam. Kimozdított az ölelkezést követő érzelmes hangulatból, szinte állapotból. Valami jó gorombát kellett volna mondanom rá, aztán megvizsgáztalnom Máriát.

— Ez csak az első napunk — mondtam. — Holnapután visszautazom. Maradt még egy éjszakánk, hogy helyrehozzuk.

Elmentem mezítláb a poros szőnyegen az ablakig. Egy kis barna festék pergett a kezemre, amikor kinyitottam. A kertben megszámolta a fűszálakat a hold, egyenként ragyogtak. Hátul, a fészter tetőcserepein csurgott már a harmat, éreztem a csírátlan illatát. A fű kesernyés szaga is bejött.

— Kutyaszag van — mondta mögülem Mária.

Nem volt kutyaszag, vagy én nem éreztem. A csonka állatok éppen, elcsendesedtek, némán készülődhetett a hajnali derengés odakint. Hűvöse nedvesen érintette meg a hasam alját, mint egy orvos mutatóujja. A magasföldszint ablakából érdesen, rücskösen, a harmattól elfeketedve mutatkoztak alattam a házalap bazaltkövei, odébb a mélyben egy kerti szék. Vászna öblösen megereszkedett, mintha láthatatlan alak ülne benne. A kutyaoőr talán.

Mária szülei aludtak, egy másik házban, nagyanyja egyenletesen szedte álmában a levegőt. Lehetséges mégis, hogy az apja a konyhában cigarettázva virraszt, és legénykori emlékeit gerjesztve azon képzeleg, mit tehet egy jöttment férfi a leányával, hová nyúl, és ő hogyan építi át majd neki ezt a házat, amelyben unokák kacagnak, és kiszalad alóluk a háromkerekű bicikli, amikor eléje rohannak, hogy miféle ajándékot hozott? Ismertem ezeket a nagyapai álmokat, nem annyira értelmetlenek, mint inkább fölöslegesek voltak. Akkor persze, az ajándékosztáskor, a nagymama már nem lesz a világon. Mária apja arra gondol, hogy talán ő maga sem lesz már akkor. Úgyhogy sietnie kell az átépítéssel. Eppen ezért az első felvásárlónak odaadja a baracktermést.

Mária apja gyümölcsstermelő volt és vadász, láttam egyszer egy kórházi kimenőm alatt, éppen egy baracklopó gyereket pofozott. Szőrös, barna ember volt a Mária apja, látszatra velem egyidős, csak nagyobb nálam, s ettől idősebbnek hatott.

Lehet, hogy most arra gondol, mégiscsak feljön az öreg házhoz és bekopog, de aztán elrestelli magát, fél, hogy még neki kell magyarázkodnia az ajtóban a meztelen lánya előtt. Abban marad magával tehát, hogy ilyen ez, így megy az élet, és egye fene. Legalább annyi, hogy érezné jól magát a lánya azzal az ismeretlen valakivel. Úgy dönt eközben: reggel azt mondja a feleségének, Mária telefonált, hogy éjszakai ügyeletet vállalt a klinikán, mert az a hülye Kovács nővér ismét beteget jelentett, miközben a vérnősző férjét keresi az éjszakában. Mária anyja nem ébredt fel a telefoncsöngésre; ne is szedjen annyi altatót. Aztán arra gondol Mária apja, mi lenne, ha imádkozna, csakhogy elfelejtette a Miatyánkot is, akárcsak én. Feláll a konyhaasztaltól, előkeresi a vadászpuskáját, és szalonnás rántottát süt, mielőtt a kukoricásba állított magasles felé indul.

— Mindent előkészítettem pedig — mondta mögöttem Mária. Éreztem már egy ideje, hogy közeledik, talán a sugárzó testmelegéről, és vártam, hogy megérint. — Még pezsgőt is vettem neked. Kettőt. A másik lent van a pincében, felhozhatod.

— Az Isten hozott — mondtam neki, amikor hozzám tapadt végre. Próbálta testemhez igazítani meleg idomait, s csak a hajnal hűvöse volt közöttünk leheletnyi ideig, valamint egy sereg más dolog, amit ő nem érezhetett, nem ismerhetett.

— Ő-ö-ö — szólalt meg torokhangon a klinika első kutyája. Az, amelyiknek legerősebben fájhatott, mert a legtöbb kísérletet végezték rajta, vagy a legrosszabbat.

— Na, erről mesélj! — mondtam. — Elvégre idevalósi vagy, a te házad, a te városod, tudnod kell mindent. A nagyanyád hogy bírta ezt?

— Bogár — suttogta, és éreztem langy lélegzetét a hátamon. — Holnapután hazamész.

A többi kutya is rákezdte, biztosan megzavarta őket a fény. A nap úgy jött fel, mint egy böffenés az üres gyomorból, elrontotta a készülődő tájat. A kutyák felnyögtek, mélyről bukott fel belőlük a hang, görcsös és forró zsigerek közül. Kemény bőrük csikorgott valami annál is keményebb tárgyon. Mintha irhájától próbálna szabadulni mindenik, és aztán vérzön, végleg meztelenül rohanni valamerre. Kevés hely látszott, és egyetlen rejtek sem.

— Csukd be azt a nyomorult ablakot — mondta Mária. — Nem ezért vagy itt.

— Majd ha mesélsz. Mire használja ezeket a professzorod?

Ellökött magától, szinte kibuktam az ablakon. Megkapaszkodtam a párkányban, ismét lemállt festékdarabok ragadtak a kezemre, és nem volt mire kennem. Távolság volt minden, vagy árnyék volt. Magamba törülközhettem volna csak.

— Pedig olyan jó volt — mondta Mária, valahol a sötétben.

— Jótékonykodtál velem? — kérdeztem, és mintha nem is tőle kérdeztem volna. Mióta a kutyákat megláttam, egyfolytában ez a kérdés járt a fejemben, éreztem is az útvonalát és érdes nyomait. — A tanárod művére voltál kíváncsi? Fiatalon az ember kíváncsi még.

— Ne csináld ezt — mondta. Az ágyban feküdt már, oldalára fordulva a nagyanyja paplana alatt, nem láttam belőle semmit, ami elterelte volna a figyelmet magamról. Odamentem és megsimogattam a fejét. Rengeteg haja volt, beletúrtam. Ő meg tenyerembe nyomta a hűvös orrát. A síró nőnek forró az orra, az övé hűvös volt.

— Félek — mondtam ki végre.

— Nincs semmi bajod — felelte csöndesen, kérdő hangsúlyt sejtettem a mondatában. — Neked sikerült. Megúszta. Lehet, hogy ezért szeretlek.

Egyszóval megnézte a zárójelentésemet, mielőtt elhozott ebbe a házba, és szeretni próbált a nagyanyjai ágyban, melyben az ő szülei is ölelkeztek titokban. Kíváncsiságból ölelt talán. Hiszen én már-már megtettem az utat odaát, s Mária azt várta talán, hogy új tudással érkezem vissza, másként. Ez lehetett a magyarázat, miért csábított el egy apjakorú embert. Én meg úgy éreztem, felhasználtak és kiszolgáltattak valamely kísérletnek. Egyedül azt nem értettem, miért szenved még a kéjben is. Nem hittem, hogy ennyire azonosul velem, s hogy ami gyötrődésnek látszik, az valójában a félelem leküzdéséért tett erőfeszítés. Lehet, hogy irtózott tőlem, és azért ajzotta túl magát, hogy lendületével elsöpörjön, éppen a szenvedélye elől.

Arról az elképzelt útról szerinte szellemtestként érkeztem vissza: akár egy mesebeli királyfi. Ilyent érezhetett. Félretolta a paplant, ott feküdt újra a holdfényben színezüsten, akár egy elrejtett inka kincs, amely felől álmunk-

ban eltakarítjuk az erjedt televényt. Csodálatosan szemérmetlen volt most: mint kit más szándék mozgat, s magára már nem figyel. A holtig reménykedő betegek ilyenek, a fehér lepedőkön. Széttárta, ütemesen összevonta combjait, egyfajta vákuumot teremtve, amely majd engem is magába szív. Valami kétségbeejtő és csodálatos tudás ingerelte így.

— Gyere, gyere hozzám — mondta. Nem láttam.

— Előbb megmosakszom — mondtam.

— Csak ne gondolkozz közben. — Ez amolyan rikoltás volt, indulata az okával együtt ismeretlen számomra. — Ne gondolj rám.

Ebben a házban, fennállása rövidnek tűnő száz éve alatt, bizonyára kiabáltak még, különféle okkal és indulattal, a betegek megnyugtatóására is: hogy azok embernek higgyék magukat, akik elég erősek még fogadni és visszaverni a szenvedélyeket, mielőtt végleg a hideg falnak fordulnak. Sok kegyes harag gerjesztette magát a halál ellen, csakhogy a halál akkor másokban fészkelt.

A fürdőszobában koszos kád állt karmokat formázó vaslábakon, és meglehetősen hideg volt benne. Az ajtókeret körül friss vakolás szürkéje látszott. Ez a ház valóban átépítés alatt állt — így gondoltam, ilyen sután. De eszembe jutott erről Mária apja, pontosabban az, amit elképzéltem róla. Én a helyében azt gondoltam volna, hogy agyonütöm a lányomat, aztán majd bánom, hogy felépítettem a házát; kulcsra zárom az ajtót, és minden évfordulós napnak itt töltöm a felét, amíg úgy el nem szegényedem a bús tétlenségben, hogy bérbe kell adnom a kiürített szobákat.

A festetlen keretű kis ablakon át a hátsó udvarra láttam. Lebetonozott térség volt, felseperte a ferde fény, kimutatta egyenetlenségeit. Derengett. Lilásfehér megvilágításban ámolyogtak a klinika kutyái, sűrű árnyékokat vetettek, egyszerre négyet is. Az udvar sarkaiából ostornyelű lámpák világították meg, s mintha lecsupasztották volna őket, leszopták volna róluk a maradék húst. Előjött két kutya, jobb oldalukon egy szál szőr se látszott, csak a gyúrt vörös bőr. Talán a derengéssel keveredő neonfénytől hatottak ilyenek. Kellett léteznie egy magyarázatnak.

A kutyák a kerítés betonoszlopának vetették magukat, dörzsölték a csupaszt felüket, és szájukból hosszan csurgott a nyál. Úgy viszkettek a kutyák, hogy attól én is vakarózni kezdtem. Két másik fejéből idegen dúcok emelkedtek ki, katéterek vagy elektródák. A bemetszés körül lilás dudor: akár szelep az agyon. Ez jó, mondtam magamnak, aztán többször elismételtem.

Lehet, hogy ezt is a fény mutatta ilyennek, a hajnali fény változtatta el a színeket, formákat. Némelyek fél lábra sántítottak csupán: ezek üvöltöttek. Üvöltöttek egyszerűen, emberi hangjuk volt.

Nem bírtak elaludni ezek a kutyák. Olyan hülyék, agyametszettek voltak, nem tudták elfogadni a halálukat. Érezték pedig. Ott, az ablakkeretben, miközben az üvegen át őket, az üvegen pedig saját arcmásomat láttam, azt hittem: érezni több, mint elgondolni vagy tudni valamit. Tanulságos, ugyanakkor értelmetlen tapasztalat volt, akárcsak az egész látvány.

Egy teljesen csupaszt kutya jött ki a fényre a betonon. Nem is kutya, csak lábra kelt húsadag valamely éhező országban. Állt, ingott egy ideig, szaglása, ösztöne sem működött már, vagy beprogramozott reakciókat mutatott. Roskadtan, egy helyben támolmogva állt ott, a bundája, szinte az élete nélkül, aztán egyszer csak meghajította a fejét. Emberi mozdulat volt. Egy élőlényé mindenképpen.

Becsuktam az ablakot, álomhoz való csend lett. Egy apró gipsz-Krisztus

állt a komódon, redős palástban. Kicsi, sima szobor, akinek azt mondtam: te sem hiszed el. Üvölhettem volna akár, Mária aludt. Ismeretlen őseire láttam a falakon, többnyire gyerekekre. Egyikük talán éppen Mária volt, tudatlanul mosolygott a képen. Hosszú lett a szoba a holdfényben, messze került minden.

A kertet néztem, újra. Ilyen nekem sose volt, nem jutott. Egy fűszálat sem mondhattam magaménak, nem nevezhettem a nevén. Ha egyszer birtokba vehetek egyet, Kovács Józsefnek fogom elnevezni. Kovács József fűszál, a barátom. Üvegen át néztem a kertet, meszes fényben láttam. Aztán meghallottam az első autóbust, nehezen jött fel a tetőre. Felzavart egy kutyát, de az vakkantani is alig bírta. A hajnali hideg elmerevítette az állkapcsát, akár egy nikkelezett orvosi szájpecek.

A fürdőszoba kis ablakán át újra megnéztem a kutyákat, az összeset. Kint heverték a hideg betonon. Pihentek, de nem aludtak most sem, látszott a szemük fehérje.

— Feküdj le, bogár — mondta az ágyból Mária —, holnap is szükségem van rád. De még ma.

Rámfordult, amikor mellédőltem. Nagyon fáztunk egy ideig, mint akiket a hideg ráz, de aztán már nem. Éltünk. Éltük egymást, ahogy mondani szokás azon a messzi vidéken, ahonnan ide jutottam.

SZÉCSI ANDRÁS: HEGYEK, DOMBOK